

+

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

№ РД 09-350/11.03.2014 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата за оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на втора степен на професионална квалификация за професия код **621030 „Растениевъд“**, специалност код **6210304 „Трайни насаждения“** от професионално направление код **621 „Растениевъдство и животновъдство“** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Атанаска Тенева – заместник-министър.

ПРОФ. Д-Р АНЕЛИЯ КЛИСАРОВА

Министър на образованието и науката

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление	621	„РАСТЕНИЕВЪДСТВО И ЖИВОТНОВЪДСТВО”
Професия	621030	„РАСТЕНИЕВЪД”
Специалност	6210304	„ТРАЙНИ НАСАЖДЕНИЯ”

Утвърдена със Заповед № РД 09-350/11.03.2014 г.

София, 2014 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика за придобиване на **втора степен** на професионална квалификация по професията код **621030 „Растениевъд”**, специалност код **6210304 „Трайни насаждения”** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции на обучаваните, изискващи се за придобиване на **втора степен** по изучаваната професия **„Растениевъд”**.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) в съответствие с Държавното образователно изискване за придобиване квалификация по професия **„Растениевъд”**, специалност **„Трайни насаждения”** (Наредба № 46 от 09.01.2012 г. за придобиване на квалификация по професията „Растениевъд”, обн. - ДВ, бр. 18 от 02.03.2012 г.).

Държавните изпити по теория и по практика на професията се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата за оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

1. За държавния изпит по теория на професията и специалността:

- а. Изпитните теми с план-тезиси на учебното съдържание.
- б. Критерии за оценяване.

2. За държавния изпит по практика на професията и специалността:

- а. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
- б. Критерии за оценяване.

3. Система за оценяване.

4. Препоръчителна литература.

5. Приложения:

- а. Примерен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността.
- б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание

Изпитна тема № 1: Морфологични особености на овощното растение.

Зимни житни култури. Машини за основна обработка на почвата.

План-тезис: Ботаническа и морфологична класификация на овощните видове. Органи на овощните растения – корен, стъбло, корона, пъпки и видове плодове според морфологичните им особености. Пшеница – значение, ботанически и биологични особености, технология на отглеждане. Предназначение и класификация на почвообработващите машини. Лемежни плугове – общо устройство, видове работни органи. Техника на безопасност при работа с почвообработваща техника.

Приложно-творческа задача: В зависимост от почвено-климатичните условия във вашия регион изберете подходящи перспективни овощни видове за отглеждане. Агументирайте се за Вашия избор.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Прави ботаническа и морфологична класификация на овощните растения.	5
2.	Познава и описва органите на овощното растение.	10
3.	Описва значението, ботаническите и биологичните особености и технологията на отглеждане на пшеницата.	10
4.	Класифицира машините за основна обработка на почвата.	10
5.	Описва предназначението, видовете основни и спомагателни органи на лемежния плуг.	10
6.	Познава техниката за безопасност.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 2: Производство на овощен посадъчен материал. Зимни житни култури. Зърнокомбайн – общо устройство и технологичен процес.

План-тезис: Подложки присадници и междинници. Организация на овощен разсадник. Производство на семенни и клонови подложки. Ечемик – значение, ботанически и биологични особености, технология на отглеждане. Зърнокомбайн – общо устройство и технологичен процес. Изисквания за техника на безопасност при работа със зърнокомбайн.

Приложно-творческа задача: Опишете овощните видове, чиито семена се засяват направо в питомника. Мотивирайте се.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва същността и предназначението на подложки присадници и междинници.	5
2.	Познава и описва отделите на овощния разсадник.	5
3.	Познава и описва етапите при производство на семенни и клонови подложки.	10
4.	Описва значението, ботаническите и биологичните особености и технологията при отглеждане на ечемик.	10
5.	Описва общото устройство на зърнокомбайн.	5
6.	Проследява принципа на действието на зърнокомбайна по технологична схема.	10
7.	Познава изискванията за техника на безопасност.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 3: Производство на присадени овощни дръвчета. Зимни житни култури. Машини за повърхностна обработка на почвата.

План-тезис: Засаждане на подложките и грижи в питомник през първата година. Начини за присаждане. Отглеждане на присадените дръвчета. Изваждане, сортиране и съхраняване. Ръж – значение, ботанически и биологични изисквания, технология на отглеждане. Култиватори – предназначение, класификация, общо устройство, видове работни органи. Изисквания за техника на безопасност при работа с машини за повърхностна обработка на почвата.

Приложно-творческа задача: Посочете видовете овощарски замаски и тяхното използване.
Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва в хронологичен ред грижите за подложките в питомник през първата година.	5
2.	Познава и описва начините за присаждане на овощните видове.	10
3.	Познава и описва последователността при отглеждане на присадените дръвчета.	5
4.	Описва значението, ботаническите и биологичните особености и технологията на отглеждане на ръж.	10
5.	Познава предназначението и класифицира машините за повърхностна обработка.	5
6.	Описва устройството и видовете работни органи на култиватора.	10
7.	Познава техниката на безопасност при работа с машини за повърхностна обработка на почвата.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 4: Създаване на овощни насаждения. Пролетни зърнено-житни култури. Машини за напояване.

План-тезис: Избор на място за овощно насаждение. Организация на територията. Форми и разстояния на засаждане. Подреждане на сортовете в насажденията. Предпосадъчна подготовка на мястото. Царевица – значение, ботанически и биологични особености, технология на отглеждане. Машини за напояване – предназначение и класификация. Дължовална техника и апарати – предназначение, класификация, технологичен процес. Изисквания за техника на безопасност при работа с машини за напояване.

Приложно-творческа задача: Начертайте схема на формите за засаждане, използвани в овощарството. Направете избор на схема за вашия регион.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва изискванията за избор на ново овощно насаждение и познава организацията на територията.	10
2.	Познава и описва формите и разстоянията на засаждане, подреждането на сортовете в насажденията и предпосадъчната подготовка на мястото.	10
3.	Описва значението, ботаническите и биологичните особености и технологията на отглеждане на царевица.	10
4.	Класифицира напоителната техника.	5
5.	Описва технологичния процес на дължовалната техника и апарати.	10
6.	Познава техниката на безопасност при работа с машини за напояване.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 5: Резитба на овощните растения. Пролетни зърнено-житни култури. Машини за сеитба.

План-тезис Надземни части на овощните дървета, видове клончета. Видове резитбени операции и срокове за прилагането им. Основни технически правила при резитба. Видове корони. Ориз – значение, ботанически и биологични особености, технология на отглеждане. Класификация и общо устройство на машини за сеитба. Технологичен процес на сеялка за точна сеитба. Изисквания за техника на безопасност при работа с машини за сеитба.

Приложно-творческа задача: На предоставената ви схема обозначете надземните части на овощно растение.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава и описва видовете клончета при семкови и костилкови овощни видове.	10
2.	Описва видовете резитбени операции и сроковете за прилагането им.	5
3.	Познава и описва видовете корони при овощните видове и основните принципи и правила при резитба.	5
4.	Описва значението, ботаническите и биологичните особености и технологията на отглеждане на ориза.	10
5.	Познава предназначението и класифицира машините за сеитба.	5
6.	Описва устройството и принципа на действието на сеялка за точна сеитба.	10
7.	Познава техниката на безопасност при работа с машините за сеитба.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
Общ брой точки:		60

**Изпитна тема № 6: Агротехнически мероприятия при овощните видове.
Зърнено-бобови култури. Машини за сеитба.**

План-тезис: Системи за поддържане на почвената повърхност. Торене – необходимост от хранителни вещества; срокове и начини на внасяне. Напояване - срокове и начини. Фасул – значение, ботанически и биологични особености, технология на отглеждане. Класификация и общо устройство на машините за сеитба. Технологичен процес при редосеялка за непрекъснато изсяване на семена, работни органи. Изисквания за техника на безопасност при работа с машините за сеитба.

Приложно-творческа задача: Съставете полско сеитбообръщение при поливни площи, като включите зърнено-бобова култура.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва системите за поддържане на почвената повърхност в овощно насаждение.	5
2.	Познава нуждата на овощните насаждения от хранителни вещества, сроковете и начините за внасяне на торовете.	10
3.	Познава и описва сроковете и начините за напояване.	5
4.	Описва значението, ботаническите и биологичните особености и технологията на отглеждане на фасула.	10
5.	Познава предназначението и класифицира машините за сеитба.	5
6.	Описва устройството и принципа на действие на редосеялката.	10
7.	Познава техниката на безопасност при работа с машини за сеитба.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
Общ брой точки:		60

**Изпитна тема № 7: Семкови овощни видове. Зърнено-бобови култури.
Машини за торене.**

План-тезис: Ябълка – значение, разпространение. Биологични особености и почвено–климатични изисквания. Сортове. Соя – значение, ботанически и биологични особености, технология на отглеждане. Машини за торене – предназначение, класификация, общо устройство и технологичен процес. Центробежен тороразпръсквач – устройство и действие. Изисквания за техника на безопасност при работа с машините за торене.

Приложно-творческа задача: Начертайте примерна схема на овощен разсадник.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава значението и разпространението на семковите овощни видове и ябълката.	5
2.	Познава и описва биологичните особености на ябълката.	10
3.	Познава и описва почвено-климатичните изисквания и сортовете ябълка.	5
4.	Описва значението, ботаническите и биологичните особености и технологията на отглеждане на соята.	10
5.	Познава предназначението и класифицира машините за торене.	5
6.	Описва устройството и действието на центробежен тороразпръсквач.	10
7.	Познава техниката на безопасност при работа с машини за торене.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

**Изпитна тема № 8: Костилкови овощни видове. Кореноплодни култури.
Машини за химическа защита.**

План-тезис: Слива – значение, разпространение. Биологични особености и почвено–климатични изисквания. Сортове. Захарно цвекло - ботанически и биологични особености, технология на отглеждане. Машини за химическа защита – класификация и общо устройство. Щангова пръскачка – технологичен процес, основни работни устройства. Техника за безопасност при работа с машините за химическа защита.

Приложно-творческа задача: Посочете начините за напояване на земеделските култури. Опишете предимствата и недостатъците им. Изберете най-икономичния начин.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава значението и разпространението на костилковите овощни видове и сливата.	5
2.	Познава и описва биологичните особености на сливата.	10
3.	Познава и описва почвено-климатичните изисквания и сортовете слива.	10
4.	Описва ботаническите и биологичните особености и	10

	технологията на отглеждане на захарно цвекло.	
5.	Познава класификацията и основните работни органи на машините за химическа защита.	5
6.	Описва технологичния процес и основните работни органи на шангова пръскачка.	5
7.	Познава техниката на безопасност при работа с машините за химическа защита.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 9: Ягодоплодни култури. Клубеноплодни култури. Машини за химическа защита.

План-тезис: Ягода, малина – значение, ботанически и биологични изисквания. Особенности при отглеждане. Картофи – значение, ботанически и биологични особености, технология на отглеждане. Машини за химическа защита – класификация и общо устройство. Вентилаторна пръскачка – технологичен процес, основни работни органи. Техника на безопасност при работа с машини за химическа защита.

Приложно-творческа задача: Преценете почвено-климатичните особености на вашия регион и изберете, кои ягодоплодни култури бихте отглеждали. Обосновете се.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава и описва значението, ботаническите и биологичните изисквания на ягодата и малината.	10
2.	Описва особеностите в отглеждането на ягодата и малината.	10
3.	Описва значението, ботаническите и биологичните особености и технологията на отглеждане на захарното цвекло.	10
4.	Познава класификацията и основните работни органи на машините за химическа защита.	5
5.	Описва технологичния процес и основните работни органи на шанговата пръскачка.	10
6.	Познава техниката на безопасност при работа с машините за химическа защита.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 10: Морфология на лозовото растение. Влакнодайни култури. Машини за садене и разсаждане.

План-тезис: Органи на лозата – видове корени, едногодишни, двугодишни и многогодишни части. Памук – значение, ботанически и биологични особености, технология на отглеждане. Картофосадачна и разсадосадачна машина – предназначение, устройство и технологичен процес. Изисквания за техника на безопасност при работа с машините за садене и разсаждане.

Приложно-творческа задача: Опишете начина на формиране на палмета с наклонени клони и приложението му.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава и описва значението на видовете корени при лозата.	10
2.	Познава и описва едногодишните, двугодишните и многогодишните надземни части на лозата.	10
3.	Описва ботаническите и биологичните особености и технологията на отглеждане на памука.	10
4.	Познава предназначението и устройството на машините за сеитба и разсаждане.	5
5.	Описва технологичния процес на картофосадачна и разсадосадачна машина.	10
6.	Познава техниката на безопасност при работа с машините за садене и разсаждане.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 11: Размножаване на лозата. Маслодайни култури. Машини и съоръжения за прибиране на царевица.

План-тезис: Вегетативно размножаване на лозата – чрез отводи; чрез резници; чрез присаждане на място на зряло; на място на зелено. Слънчоглед – значение, ботанически и биологични особености, технология на отглеждане. Царевичен комбайн – общо устройство и технологичен процес. Техника на безопасност при работа с машини и съоръжения за прибиране на царевица.

Приложно-творческа задача: Преценете възможностите за създаване на нови лозови насаждения във вашия регион. Определете производственото направление и сортовете.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава и описва размножаването чрез отводи.	5
2.	Познава и описва размножаването чрез резници.	5
3.	Описва присаждането на място на зряло.	10
4.	Описва присаждането на място на зелено.	5
5.	Описва значението, ботаническите и биологичните особености и технологията на отглеждане на слънчогледа.	10
6.	Описва общото устройство и технологичния процес на царевичен комбайн.	10
7.	Познава техниката на безопасност при работа с машините и съоръженията за прибиране на царевица.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 12: Производство на лозов посадъчен материал. Маслодайни култури. Малогабаритна техника.

План-тезис: Производство на резници за подложки. Грижи за маточника. Прибиране и съхраняване на материала. Производство на резници за калеми. Присаждане на маса – начини. Статифициране. Вкореняване на присадените резници, грижи. Изваждане, сортиране и съхраняване. Фъстъци – значение, ботанически и биологични особености, технология на отглеждане. Малогабаритна техника – предназначение и видове. Техника на безопасност при работа с малогабаритна техника.

Приложно-творческа задача: Посочете целите на обработката на почвата при земеделските култури.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва производството на резници за подложки и грижите за лозовия маточник.	10
2.	Познава и описва производството на резници за калеми и начините за присаждане на маса.	10
3.	Описва засаждането и грижите за присадените резници.	5
4.	Описва изваждането, сортирането и съхранението на вкоренените лози.	5
5.	Описва ботаническите и биологичните особености и технологията на отглеждане на фъстъци.	10
6.	Познава и описва предназначението и видовете малогабаритна техника.	5
7.	Познава техниката на безопасност при работа с малогабаритна техника.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 13: Създаване на лозово насаждение. Лечебни и ароматни култури. Машини за напояване.

План-тезис: Избор и подготовка на място за ново лозе. Организация на площта. Гъстота и форми на засаждане, подготовка и засаждане на лозите. Грижи за млади лозови насаждения. Казанлъшка роза – значение, ботанически и биологични изисквания. Особенности при отглеждане. Машини за напояване – предназначение и класификация. Дъждовална техника и апарати – класификация и технологичен процес. Техника на безопасност при работа с машините за напояване.

Приложно-творческа задача: Посочете основните практики, които трябва да се извършат в лозето по време на вегетация.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва изискванията за избор и подготовка на място за ново лозе.	5
2.	Познава и описва организацията на площта, гъстотата и формите на засаждане, подготовката на лозичките за засаждане.	10
3.	Описва грижите за младите лозови насаждения	5
4.	Познава и описва значението, ботаническите и биологичните изисквания и особеностите при отглеждане на казанлъшка роза.	10
5.	Класифицира техниката за напояване.	5
6.	Познава и описва технологичния процес при дъждовалната техника и апарати.	10
7.	Познава техниката за безопасност при работа с машини за напояване.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 14: Отглеждане на плододаващи лозя. Лечебни и ароматни култури. Жътварка.

План-тезис: Същност и задачи на резитбата, технически основи и правила. Формировки и системи за резитба. Зелени резитби. Мента – значение, ботанически и биологични изисквания. Особенности при отглеждане. Жътварка – предназначение, устройство и принцип на действие на основните работни органи. Техника на безопасност.

Приложно-творческа задача: На предоставената ви схема обозначете надземните части на лозовото растение.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва същността и задачите на резитбата на лозово растение.	5
2.	Познава и описва техническите основи и правила за резитба.	5
3.	Познава формировките и системите за резитба при лозата.	5
4.	Познава и описва същността на зелените резитби при лозата.	10
5.	Познава и описва значението, ботаническите и биологичните изисквания и особеностите при отглеждане на мента.	5
6.	Назовава предназначението на основните части на жътварката.	5
7.	Описва устройството и принципа на действие на жътварката.	10
8.	Познава техниката за безопасност при работа.	5
9.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 15: Агротехнически мероприятия при лозата. Фуражни култури. Машини и съоръжения за прибиране на силаж.

План-тезис: Обработка на почвата в лозовото насаждение. Торене на лозовите насаждения – срокове и начини за внасяне. Напояване – срокове и начини за напояване. Люцерна – значение, ботанически и биологични особености, технология на отглеждане. Машини и съоръжения за прибиране на силаж – предназначение и видове. Самоходен силажокомбайн – устройство и принцип на действие. Техника на безопасност при работа с машините и съоръженията за прибиране на силаж.

Приложно-творческа задача: Посочете икономически важните болести и неприятели по лозата.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава видовете почвообработки в лозовото насаждение.	5
2.	Познава сроковете и начините за внасяне на торовете в лозовите насаждения.	10
3.	Описва сроковете и начините за напояване.	5
4.	Познава и описва ботаническите, биологичните изисквания и технологията на отглеждане на люцерна.	10
5.	Познава предназначението и видовете машини и съоръжения за прибиране на силаж.	5
6.	Описва устройството и принципа на действие на самоходен силажокомбайн.	10
7.	Познава техниката на безопасност при работа с машините и съоръженията за прибиране на силаж.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 16: Сортове грозде за бели вина. Вкусови култури. Машини за прибиране на сено.

План-тезис: Сортове грозде за бели вина - изисквания към условията на отглеждане. Характеристика на сортовете „Шардоне”, „Ризлинг” и „Димят”. Тютюн – значение, ботанически и биологични изисквания. Особенности при отглеждане. Машини за сено – предназначение и класификация. Косачки – класификация, устройство и технологичен процес. Техника на безопасност при работа с машините за прибиране на сено.

Приложно-творческа задача: Посочете основните агробиологични показатели, използвани при районирането на лозарството у нас.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва изискванията на сортовете към условията на отглеждане.	10
2.	Прави характеристика на сортовете грозде за бели вина.	10
3.	Познава и описва значението, ботаническите и биологичните изисквания и технологията на отглеждане на тютюн.	10
4.	Познава предназначението и класифицира машините за прибиране на сено.	5
5.	Описва устройството и технологичния процес при косачката.	10
6.	Познава техниката на безопасност при работа с машини за прибиране на сено.	5
7.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 17: Сортове грозде за червени вина. Зеленчукови култури. Машини за прибиране на сено.

План-тезис: Сортове грозде за червени вина - изисквания към условията на отглеждане. Характеристика на сортовете „Каберне совиньон”, „Гъмза” и „Мерло”. Домати – значение, ботанически и биологични особености, направления на производство. Технология на отглеждане. Машини за прибиране на сено – предназначение и класификация. Преси за сено и слама – видове, устройство и технологичен процес. Техника на безопасност при работа с машини за сено.

Приложно-творческа задача: Опишете задачите на плитката обработка на почвата.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва изискванията на сортовете към условията на отглеждане.	10
2.	Прави характеристика на сортовете грозде за червени вина.	10
3.	Описва значението, ботаническите и биологичните особености на домати.	5
4.	Познава направленията на производството и технологията на отглеждане.	5
5.	Познава предназначението и класифицира машините за прибиране на сено.	5
6.	Познава и описва видовете преси, устройството и технологичния им процес.	10
7.	Познава техниката на безопасност при работа с машини за сено.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 18: Сортове грозде за десертни вина. Луковични зеленчукови култури. Машини за прибиране грозде.

План-тезис: Десертни сортове грозде - изисквания към условията на отглеждане. Характеристика на сортовете „Болгар” и „Хамбургски мискет”. Лук и чесън – значение, ботанически и биологични особености. Направления на производство, технология на отглеждане. Предназначение, устройство и технологичен процес на гроздокомбайн. Техника

на безопасност при работа с машини за прибиране на плодове и грозде.

Приложно-творческа задача: Посочете икономически най-важните болести по трайните насаждения във вашия регион.

Дидактически материали: схеми, фотоси.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава изискванията към условията за отглеждане на десертните сортове лози.	10
2.	Прави характеристика на сортовете грозде за десертни вина.	10
3.	Познава и описва значението, ботаническите и биологичните особености на лука и чесъна.	5
4.	Познава направлението на производството и технологията на отглеждане.	5
5.	Назовава предназначението и изискванията към машините за прибиране на плодове и грозде.	5
6.	Описва устройството и принципа на действие при гроздокомбайна.	10
7.	Познава техниката на безопасност при работа с машини за прибиране на грозде.	5
8.	Решава приложно-творческата задача.	10
	Общ брой точки:	60

2. Критерии за оценяване

Комисията по оценяване на изпита по теория на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий определени показатели, чрез които да се диференцира конкретният брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания

Чрез държавния изпит по практика на професията и специалността се проверяват и оценяват професионалните учения и компетенции на обучаваните, отговарящи на втора степен на професионална квалификация.

Изпитът по практика на професията и специалността се провежда чрез изпълнение от учениците на индивидуални изпитни задачи на основата на професионалните компетенции.

Индивидуалното практическо задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, краен срок на изпита – дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните изпитни задания се разработват от училището/обучаващата институция.

Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

2. Критерии за оценяване

За всяко индивидуално практическо задание комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, разработва показатели по критериите, определени в таблицата.

Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя. Те са в съответствие с посочените в Държавното образователно изискване за придобиване квалификация по професията „Растениевъд”.

№	КРИТЕРИИ	ПОКАЗАТЕЛИ	Макси мален брой точки
1.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда. <i>Забележка: Този критерий няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</i>	<i>- избира и използва правилно лични предпазни средства; - правилно употребява предметите и средствата на труда по безопасен начин; - разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа, и дефинира, и спазва предписания за своевременна реакция; - описва дейностите за опазване на околната среда, свързани с изпитната му работа, включително почистване на работното място.</i>	ДА/НЕ
2.	Ефективна организация на работното място.	<i>- подрежда инструментите и материалите, като осигурява удобство и точно спазване на технологията; - целесъобразно употребява материалите; - работи с равномерен темп за определено време.</i>	10
3.	Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията.	<i>- обяснява работата си при спазване на йерархична подчиненост от други лица; - спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с изпитното задание (материали, инструменти, лични предпазни средства).</i>	10

4.	Правилен подбор на материали, препарати и инструменти съобразно конкретното задание.	<ul style="list-style-type: none"> - преценява типа и вида на материалите и инструментите, необходими според изпитното задание; - правилно подбира количеството и качеството на необходимите материали и инструменти. 	10
5.	Спазване на технологичната последователност на операциите според практическото изпитно задание.	<ul style="list-style-type: none"> - самостоятелно определя технологичната последователност на операциите; - спазва технологичната последователност в процеса на работа. 	10
6.	Качество на изпълнението на практическото изпитно задание.	<ul style="list-style-type: none"> - всяка завършена операция съответства на изискванията на зададената технология; - изпълнява задачата в поставения срок. 	10
7.	Самоконтрол и самопроверка на изпълнението на практическото изпитно задание.	<ul style="list-style-type: none"> - осъществява операционен контрол – при избора на материали, препарати и инструменти и при изпълнение на конкретни дейности; - оценява резултатите и отстранява грешките; - прави оптимален разчет на времето за изпитното задание. 	10
		Общ брой точки:	60

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Системата за оценяване на държавния изпит по теория и практика на професията и специалността е точкова. Максималният брой точки за всяка изпитна тема и за всяко индивидуално практическо задание е 60. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

Формулата за преминаване от точкова в оценка с качествен и количествен показател е съгласно чл. 7, ал. 4 от Наредба № 3 за системата за оценяване.

Преминаването от точки в цифрова оценка се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общ брой точки от всички критерии: 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с

чл. 46 от Наредба № 3 за системата за оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 за системата за оценяване.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Проф. Горбанов, Ст. и кол. Растениевъдство. Христо Г. Данов, Пловдив, 1993.
2. Катеров, К. и кол. Лозарство. Христо Г. Данов, Пловдив, 1978.
3. Проф. Трънков, Ив. и кол. Отглеждане на земеделски култури. Дионис, С., 1993.
4. Проф. Илиев, Л. и колектив. Земеделска техника. Техника, С., 1994.
5. Спасов, Ц. Овощарство. Земиздат, С., 1976.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

Гинка Николова – Професионална земеделска гимназия „Добруджа”, гр. Силистра

Димитър Димитров – Професионална земеделска гимназия „Добруджа”, гр. Силистра

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

- а. Примерен изпитен билет.
- б. Примерно индивидуално практическо задание.

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА ЗА
ПРИДОБИВАНЕ НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

**по професия 621030 „Растениевъд”
специалност 6210304 „Трайни насаждения”**

Изпитен билет №.....

Изпитна тема: .....

(записва се точното наименование на темата)

План-тезис: .....

.....
.....

Приложна задача:

.....

Описание на дидактическите материали: .....

Председател на изпитната комисия: .....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция: .....

(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

по професия 621030 „Растениевъд”

специалност 6210304 „Трайни насаждения”

Индивидуално практическо задание №.....

На ученика/обучавания .....
(трите имена на ученика/обучавания)

от.....клас/курс,

начална дата на изпита:..... начален час:.....

крайна дата на изпита:..... час на приключване на изпита:.....

1. Да се извърши присаждане на пъпка.
2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:
  - 2.1 Направа на Т-образен разрез на кората на подложката.
  - 2.2 Изрязване от присадника на щитче с растежна пъпка.
  - 2.3 Поставяне на щитчето в Т-образния разрез.
  - 2.4 Привързване на щитчето.

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН.....
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)